

Дзітмары і Мастацтва

Год выдання 38-ы
№ 89 (2449)
11 лістапада 1969 г.
АТРАК
Ціна 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

БЕЛАРУСЬ, ЯК І УСА САВЕЦКАЯ КРАІНА, АДЗНАЧАЛА 52-Ю ГАДАВІНУ ВЯЛІКАЙ КАСТРЫЧНІЦКАЙ РЭВАЛЮЦЫІ УРАЧЫСТЫМ МАРШАМ СВЯТОЧНЫХ КАЛОН.
ГЭТЫ ВЕЛІЧНЫ МАРШ З'ЯВІЎСЯ ЯШЧЭ АДНЫМ КРАСАМОУНЫМ СВЕДЧАННЕМ ЛЮБВІ І АДДАНАСЦІ ПРАЦОУНЫХ РЭС-ПУБЛІКІ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ, ВЕР-

НАСЦІ ІДЭЯМ ЛЕНІНА — ГЕНІЯЛНАГА ТЭАРЭТЫКА, АРГАНІЗАТАРА І ПРАВАДЫРА ПРАЛЕТАРСКАЙ РЭВАЛЮЦЫІ.
ГЭТЫ ВЕЛІЧНЫ МАРШ ЯШЧЭ РАЗ ПРАДЭМАНСТРАВАЎ СІЛУ НАРОДА, ЯГО ГАТОУНАСЦЬ САМААДДАНА ЗМАГАЦЦА ЗА СПРАВУ КАСТРЫЧНІКА, ЗА СПРАВУ ЛЕНІНА.

НА КІМ ТРЫМАЕЦА ЗЯМЛЯ...

П АСТУХ... Мабыць самая старажытная прафесія на зямлі. Пра каго яшчэ ва ўсе часы складалася сельская пенсія, каму было прысвечана столькі палітоўна-мастакоў!

Ну, а што такое пастух сёння. У век рашчальнага агама і электрадакладу? Анахранізм? А якая гэта конт думка Героя Сацыялістычнай Працы, пастуха калгаса імя Гастэлы Мінскага раёна Андрэя Паўлавіча Міруткі?

— Я на гэтай пасадзе дваццаць восем гадоў, — адказвае ён. — І, дадзі бог, яшчэ столькі папрацую. Скарачэння штатаў нешта не прадбачыцца.

З гэтага спецаблывага інтэр'ю пачынаецца дакументальная кінастужка пра Андрэя Паўлавіча, якая толькі што выпушчана творчым аб'яднаннем «Летапіс» кінастудыі «Беларусьфільм», выпушчана да трэцяга з'езда калгаснікаў рэспублікі, дэлегатам якога з'яўляецца герой кінаарыса.

...Ну, што там, здаецца, складаная пасадка. Выгнаў кароў на пашу — і тых клопатаў. Эге ж, каб вы ведалі, колькі іх у Міруткі. Раніцай, па расе, ён не стане пасвіць кароў там, дзе днём, калі прылячэ сонейка, а ўдзень — не там, дзе вечарам. Дзе трэба і траву прысопціць, калі трэба даць жывёле адпачыць. І паленчыць, калі падпаленая яго раптам захварэе, і ацёл прыме.

Статак, які пасвіць Мірутка, лепшы па прадуктыўнасці ў калгасе імя Гастэлы, а калгас гэты, як вядома, адзін з першых у рэспубліцы па вытворчасці малака. Едуць да Андрэя Паўлавіча па вопыт з усіх куткоў краіны, пішуць пра яго ў газетах і часопісах.

Кожнага, хто блізка ведае Мірутку, уражвае неаддзельнасць гэтага чалавека — ад справы, якую ён робіць.

Як трэба любіць яе, гэтую справу, каб вось так, з дня ў дзень, з года ў год у любое надвор'е мераць і мераць зямлю. А даўно ж Андрэй Паўлавіч выйшаў гадамі на пенсію. І здароўе не тое, што колісь. А не здаецца, ні завашта не хоча здавацца. Яму і пенсію персанальную прызначылі, і старшыня колькі разоў прапаноўваў — «Дзі, Паўлавіч, на адпачытак, каб падыкаваць, злучыцца: «Нікуды я ад кароў сваіх не пайду». А калі не адпачыцца, ды і зноў да свабоднага рабства любімо прывучу. «Ведаеце, калі новы гадзінік не заводзіцца, а пакласці нерухама, дык праз тры гадзі выйдзець трыба, бо зарываеце. Так і чалавек, без працы — у момант адабее, у яго кроў перастане бегчы па жылах»...

Мабыць мае рацыю стары селянін Андрэй Паўлавіч Мірутка. Таму на такіх, як ён, зямля трымаецца.

На здымках — надры з кінаарыса пра А. Мірутку.

ЧАРГОВЫ, КАРАЛІШЧАВІЦКІ...

Сёння, 11 лістапада, у Даме творчасці імя Якуба Коласа, пад Мінскам, адкрыўся чарговы дзесяцідзёны семінар пачынаючых паэтаў і празаікаў рэспублікі. На семінары, які праводзіцца Саюзам пісьменнікаў БССР сумесна з ЦК ЛКСМБ, запрошаны калі сарака маладых аўтараў: мастаўнікаў, рабочых, студэнтаў, журналістаў, людзей іншых прафесій. У ліку ўдзельнікаў семінара — пераможцы рэспубліканскага фестывалю маладой паэзіі, які адбыўся нядаўна ў раёнах і абласцях рэспублікі.

У семінары будуць прымаць удзел маладыя пісьменнікі, якія ўжо выступалі ў друку і нават падрыхтавалі да выдання свае першыя кнігі, напрыклад, студэнт Алесь Разанаў, слухачка Галіна Карпавіч, бібліятэкар Таццяна Гарэлікава, камсамольскі работнік Ніна Шклярава, журналіст Мікола Янчанка, рабочы Леанід Якубовіч і іншыя. У той жа час запрошаны на семінар і зусім неведомыя яшчэ рэспубліканскаму чытацкаму большасці, і сярод іх — мастаўнік з Лунінецкага раёна Мясціслаў Збінчук, студэнт Гродзенскага педінстытута Міхас Мельнік, рабочы трактарнага заводу Віктар Качура, студэнтка з Віцебска Наталля Калініна, супрацоўнік Смаляцкай раённай газеты Сцяпан Букацін і г. д.

Удзельнікі семінара сустрэнуцца з Максімам Танкам, Янкам Брылем, Іванам Шамякіным, Піменам Панчанкам, Міколам Аўрамчыкам, Васілём Віткам, Алесем Бялыкам, Сяргеем Грахоўскім, Язэпам Семянокам. У абмеркаванні творчай малады прымуць удзел Ніл Гілевіч, Будаўнік, Лось, Вячаслаў Адамчык, Рыгор Барадулін, Геннадзь Бураўкін, Анатоль Гранічэў, Барыс Сачанка, Васіль Зубанак, Хведар Жычка, Анатоль Кудравец, Браніслаў Спрынач, Янка Сіпакоў. У планах семінара — сустрэча з рэдактарамі камсамольска-маладзёжных і дзіцячых выданняў, выступленне сакратара ЦК ЛКСМБ Геннадзя Анціпава, лекцыя аб гісторыі камсамола Беларусі.

На семінары будуць «Ленінскі дзень»: маладыя паэты і празаікі сустрэнуцца з пісьменнікамі, якія працуюць зараз над ленінскай тэмай, праслухоўваюць гутарку на тэму «Гісторыя Беларускай паэтычнай Ленініян». Апрача гэтага, удзельнікі семінара будуць прысутнічаць 18 лістапада на пленуме праўлення СП БССР, прысвечаным 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна.

Запланавана таксама сустрэча маладых пісьменнікаў з аўтарамі мемарыяльнага комплексу «Хатынь» і пеедзка на месца помніка, неведомы літаратурных музеяў Янкі Купалы і Якуба Коласа.

У заключэнне семінара ў клубе Саюза пісьменнікаў адбудзецца літаратурны вечар, на якім з чытаннем сваіх вершаў выступіць які удзельнікі семінара, так і вядомыя майстры слова.

УЗНАГАРОДЫ ЎРУЧАНЫ

Намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР І. Ф. Кілімаў, уручыў граматы народнага артыста СССР актывістам Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра імя А. М. Горькага А. І. Кілімавай і Е. М. Палосіну, а таксама рожысёру кінастудыі «Беларусьфільм» В. В. Коўш-Сабліну.

Галоўнаму рэдактару сцэнарна-рэдакцыйнай налегіі кінастудыі «Беларусьфільм», пісьменніку А. А. Каратаю (Максіму Луканіну) уручана дакумент заслужанага дзеяча мастацтваў Беларускай ССР.

Групе ўзнагароджаных ўручаны ганаровыя граматы Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

СЛОЇМСКАЯ УМЕЛЬЦЫ

У Слоіме, бадай, няма такой сям'і, дзе б не ведалі мясцовых народных умельцаў — мужа і жонку Лазарэвічаў. Яны — таленавітыя работнікі і інкрустатары. Іх работы неаднаразова экспанаваліся на абласных і рэспубліканскіх выстаўках народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

— Інкрустатары — справа для людзей з вялікай цярплівасцю. Здаецца, у беларускага арнаменту малаюнак неслыдава. А мы асобныя звышні арнамент перапраблялі на пяць і больш разоў, калі разам з мужам інкрустатар павіліся Беларускай ССР на Міжнароднай выстаўцы ў Жэневе, — расказвае Марыя Рыгораўна Лазарэвіч.

Сувеніры і прыгожыя рэчы з марнай слоімскай фабрыкі мас-

тацкіх вырабаў «Чырвоная зорка» сёння можна ўбачыць у многіх магазінах рэспублікі. Драўляныя брошкі-жалудкі і брошкі з рознакаляровым беларускім арнаментом — гэта работы мужа і жонкі Лазарэвічаў.

...На кватэры слоімскай умельцаў вісіць незвычайнай прыгожасці партрэт маладога Горькага. Ва ўсім абліччы пісьменніка-гуманіста — імкненне асэнсаваць жыццё, дапамагчы людзям знайсці верны шлях у ім. Нават цяжка ўявіць сабе, як такую складаную гаму чалавечых пацуждзяў можна перадаць пры дапамозе звычайных кавалачкаў драва, якія ў руках умельцаў — як самая багатая палітра жывапісца.

М. РЫЛКО.

УЧОРА КРАІНА АДЗНАЧАЛА ДЗЕНЬ САВЕЦКАЙ МІЛІЦЫ

ГІТАРА

Ілья КЛАЗ

Апошні час працую над кніжкай нарысаў пра будні нашай міліцы. Працую дзесьці чытаю адзін з гэтых нарысаў.

Яму было год 16—17. На бледным, завостраным твары ледзь прыбіву светлы пух. Прычоска самая сучасная: даўно не стрыжыліся валасы на патыліцы скруціліся ў баранчыкі. Ён схіліўся над гітарай і тонкія, доўгія пальцы спрытна перабіралі струны. Граў ён хораша і, відаць, меў добры слых.

Лукін сеў на лаўку, закурыву. Лукін ведаў, што хлопец не вытрымае і папрасіць папярсоў. А той іграў і, здавалася, не заўважаў ні Лукіна, ні дацый, якія бегалі вакол альтанкі. Нарэшце, пальцы зазмерлі на трыфе. Хлопец узяў галаву.

— Дайце закурывць.
— Курывць? — абыхава спытаў Лукін.
— Ну...
— Закурвай... Моцна ты іграеш!
— Ну...
— А «На сопках Маньчжурый» жокаш?
— Магу.
— А «Назкі Венскага лесу»?
— Што, што?
— Штраўсава...
— Не разучуваў...
— Тут жывешь?
— Хлопец кінуў.
— Зауваж як?
— Аляксашкам...
— Аляксашкам... — паправіў Лукін.

— Што?
— Барыно...
— Ціо-ю! — зморшчыўся Аляксашка.
Пальцы яго навольна захапілі па струнах. Здавалася, ён і падзёр краўку іх і тыя адзваліся густым, малінавым перагудам...
— Іграеш ты добра. Калі б так вучыўся.
— А што? — насіражыўся Аляксашка.
— Гавораць, у школу не ходзіць?
Аляксашка крэху падумаў і раптам спытаў:
— Адкуль ведаеце?
— Адкуль! На адным двары жывем.
— Нешта не бачыў вас тут. Дайце яшчэ закурывць...
Лукін выняў цыгарыты.
— Гітару табе бацька купіў?
— Не мая. Міцькава.
— Міцькава? На прамаў даў?
Аляксашка нічога не адказаў. А Лукін задумаўся. Год назад быў абкрэслены павільён культуравару. Злодзейм удалося ўзяць пільва фоталапаратаў, сем пар гадзінінікаў і адну гітару. Роботнікі крэмльска-нава вышукі зрабілі ўсё магчымае, каб знайсці вінаватых. І ўсё ж злучыцца засталася не раскрытым. Лукін цнер падумаў пра Міцьку, дваццацігадовага мардлага хлопца, які жыў на двары. Тры гады назад увечары, Міцька сарваў з галавы прахожца пыжыкавую шапку. Праз некалькі дзён Міцьку затрымалі з ёю на базары, — прадаваў. Асудзілі і накіравалі ў дзіцячую калонію на шэсць месяцаў. Калі выйшаў — сцягнуў у доманарушчэны ракавіну. Зноў з'явіў і далі год. На гэты раз адседзеў у калоніі для дарослых. Адбыў тэрмін, вярнуўся дадому і з дапамогай Лукіна ўладкаваўся на завод.

Праз месяц пасля вяртання Міцьку быў абкрэслены павільён. Следчы выказаў меркаванне, што Міцька мае адносіны да гэтага, але даказак гэта не мог.

Старшы лейтэнант Лукін быў некалькі разоў дома ў Міцьку, цікавіўся работай. Жыў Міцька з маці. Яна плакала і праела сачыць за сынама. Тры разы заходзіў Лукін і не бачыў у кватэры гітары. Калі б яна была — абавязкова б заўважыў; у аднапакатнай кватэры ўсё на віду...
□
Міцька падышоў да альтанкі і незадаволенна спытаў:
— Чо ён так доўга сядзеў з табой?
— Діка яго ведае! — Аляксашка сплюнуў праз зубы.
— Ведаеш яго?
— Першы раз бачу.
— Учасковы ўпаўнаважаны... Лукін.
— Міліцыянер?! — Аляксашку быццам падкінулі. Ён схвапіўся за галаву. — Во напароўсі! А я расказваў яму анекдот, як у міліцыю браў!
— А ён што?
— Нічога. Смяўся.
— Пра мяне не пытаўся?
— Не. Толькі гітару доўга разглядаў. Цікавіўся, ці даўно купіў.
— Што адказаў? — бровы Міцькі сшыліся.
— Скажаў, што не ведаю.
— Так...
Вольш Міцька нічога не сказаў. Толькі прадаў: «Ніхай шыкае... Яго справа такая...» А што шукае і якая справа — Аляксашка не разумеваў. Ды і разумець не хацеў. Ён сярэваў з Міцькам. Падабляў яму Міцькавы адвагі і умельства. Акрамя ўсяго, у Міцьку заўбедзіў былі грошы. Купляў Міцька драгяны цукеркі і частаваў Аляксашку.

Наконт сваёй калоніі Міцька запэўніваў, што адсядзе дарма. І Аляксашка разам з Міцькам узінаваліся за гэта міліцыю. Адносна гітары Міцька сказаў, што любіць брыльянты, што гітара цнер самы модны інструмент, што купіў яе за тры рублі ў нейкага фрэера, якому трэба было выпіць.

Доўга сядзелі міліцыі. Аляксашка ціха перабраў строны. Міцька сіснуў губы.
— Прыдзецца мне ўцякаць...
— Чому? — Аляксашка трывожна глянуў на сябе.
— Чому, чому... Калі ён узяўся, жыцця не будзе.
— Што табе да яго!
— Ладна! Паедзем разам!
Вочы Аляксашкі загараліся.
— Не ведаю.
— Спужаўся?
— Не. Я паеду без грошай?
— Ты гаварыў, у маці дзевяць рублёў ёсць.
— Гэта бацьку на лячэнне. З большымі выйдзе — паедзе на курорт.
— Не выжыве ў цябе бацька. Ад рака ніводны курорт не выратуе.
— Маці гаварыла, што не рак. Пухліна, але не рак.
— Ёй гаварылі, каб не перажывала. Так усім гавораць. — Міцька падсунуў бліжэй і моцна сіснуў руку Аляксашкі. — Бары грошы! — махне!
— Не магу я. Маці пакрыўдзіцца.
— Дурань! — Міцька вылаўся. — Яна слова не скажа. Ты ёй пісьмо напішы, што ўзяў. Маўляў, паехаў паглядзець, як людзі жывуць.

Маці зразумее. Сочы... Мора... Пальцы растуць, ці як іх кіпярсы... А яшчэ ледей Крэм. Апелінаў — завалілі! У Крэм прыедзе, грошы будуць. Так морш адзін у Сімферопалі. Ён у мяне сто рублёў пацярпеў. Ну, едзе!
[Заканчэнне на 2-й стар.]

[Заканчэнне на 2-й стар.]

«Зорна-2»... У многіх кутках краіны вядомы тэлевізатар гэтай марні. Іх выпускае Мінскі прыборабудавальны завод імя У. І. Леніна. Нядаўна на прадпрыемстве выпушчаны патамаліённы тэлевізар. Гэты аздамак зроблены фотаканспандэнтам В. Дубініным у галоўным цэху выпрабавання, дзе брыгадзірам рэгуляроўшчыні працуе Пятро Цеглякоў.

Які ПУД гэтыя балабай-ні? Яны дзівосныя пра-зрысты гукі. Самы тэмбр гуку на два прыгожы. Яны дзівосны эффект могуць яны даць у аркестры. Па тэмбру — гэта незвычайны інструмент. Гэтыя словы, якія скажу вялікі П. І. Чайкоўскі, захоплены багатым магчымасцямі народнага інструмента, маглі б паўтарыць усе, хто слухаў канцэрт асістэнта-стажора Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі Валянці-

пранаваны таксама апрацоўка Украінскай народнай песні «Ад сяла да сяла» (апрацоўка П. Нічыпаранкі), «Палёт чмяля» з оперы Рымскага-Корсакава «Казка пра цара Салтана» і «Славянскі танец» з оперы Даргамыжскага «Русалка». Інструмент гунаў малаўніча і пранікнёна, быццам для балабайні гэты творы былі напісаны. Хацелас б толькі памядаць музыканту, каб пры выкананні «Славянскага танца» ён наблізіўся

Гучыць БАЛАБАЙКА

Канцэрт дае Валянці Шчэрба

на Шчэрба. Нядаўні яе выпускнік — ён займаўся ў класе в. а. дацэнта Г. Жыхарова — зараз удасканалівае сваё майстэрства ў Інстытуце імя Гнесіных пад кіраўніцтвам заслужанага артыста РСФСР, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР Паўла Іванавіча Нічыпаранкі, якая з павагай называюць «галоўным балабайнічым краіны».

Любоў да інструмента, глыбокая удумлівая праца над творамі, вынікне да філіграннай апрацоўкі дэталю сведчыць аб тым, як узяўся выканаць ў гэтым маладога музыканта з часу заканчэння кансерваторыі.

У праграме канцэрта былі арыгінальныя творы савецкіх кампазітараў для балабайні і апрацоўкі твораў рускіх і зару-бедных класікаў. Цэла прынялі слухачы выкананне першай часткі Канцэрта Ю. Шышкова для балабайні. Канцэрт гэты пад рэдакцыяй П. Нічыпаранкі тры-вала ўвайшоў у рэпертуар мно-гіх балабайнічых саістаў. І на гэты раз выкананне Валянціна Шчэрбакоў лічыць падштурхнула, што невадмадова канцэрт перыстацыя такой папулярнасці. Але асабліва ўдалася саліс-ту «Сюіта» С. Васіленкі, выка-наная, як кажуць, на адным по-дыху. На суд слухачоў былі

да аркестравага гучання гэтай п'есы, улічваючы багаты арсенал магчымасцей свайго інстру-мента.

Другое аддзяленне было цал-кам складанае з апрацовак твораў зарубеднай класікі, выка-нанне якіх на балабайні патра-буе тонкага разумення стылю, чужага пранікнення ва ўсе «та-ямніцы» структуры твора. Му-зыканту ўдалася радасна пры-ўзнята трактоўка «Гавота» Ба-ха-Крайслера з Шостакаўскага інавацыянальнага выканан-ня санаты, велічная гендэль-ская «Пасаналія» з сям'і «сто-ты». У вогненным іспанскім тан-цы М. Дэ-Фалі саліст дэманст-руе своеасаблівае «вясётку» спецыфічных, уласцівых толькі балабайнічых вышлеленых пры-ёмаў.

Партыю раяля ў канцэрте вы-конвае Агафія Шпакоўская, якая справядліва падзяліла з са-лістам поспех. Насрой у зале быў саўсасобліва-радасны — ад-былася сустрэча маладога му-зыканта са сваімі настаўнікамі, сабрамі. Настаўнікі і сябры у той вечар былі строгімі судыя-мі, і яны высока ацанілі май-стэрства музыканта, здольнага выконваць творы шырокага ме-лядычнага дыяпазона і імклівага палёту.

Л. МАЕУСКИ.

— ЕЩЕ такі акцёрскі па-дыход да характара, калі ў пошуках най-большай выразнасці рухаецца на самым вострым краі мас-тацкай праўды. Такі пабуда-воў я характар маю героя Ге-оргія Махарашвілі...

Сяро Закарыядзе вельмі лю-біць гэтыя слова «падыход», ра-зумючы яго, як «разлік». У акцёрскай лабараторыі кожны характар, кожная роля тонка і дакладна выверана. За амаль паўвекую работу артыста ў тэатры і ў кіно многае ў маста-цтва змянілася. І яго першы ро-лі ў кіно — горац Таргаў у «Апошніх крыжаносяках», се-лянін Сімона ў «Дарыко» былі ўражлівымі. Праўда, рамонтна-нага героя ў гэды нараджэн-нага героя кіно можна было вы-граць на якой акцёрскай інту-іцы, на нахвненні і тэмперамен-це. Зара работа патрабуе ад акцёра і іншых унутраных рэ-сурсаў.

Роля Георгія Махарашвілі ў фільме «Бацька салдата» за-якую акцёр устаючы вышэйшай унагароды — Ленінскай прэміі, зроблена і сыграная, зда-іцца, з незвычайнай лёгкасцю. Закарыядзе стварыў народны характар грузінскага селяніна ва ўсёй паўнаце і самабытнасці, у сакавітым каларыце характэр-ных фарбаў, узятых з народнай творчасці, у той асобай жыццё-сцвярдзальнай танальнасці, а гэта даецца толькі людзям, пес-на звязаным жыццём і працай, з зямлёй.

Змест роліў Сяро Закары-ядзе перш за ўсё і больш за ўсё складаецца з элементаў, здабы-тых у россыпях яго жыццёвых назіранняў і акцёрскага вопыту. Што ж уваходзіць у фунда-

мент характара Георгія Маха-рашвілі? Сам Закарыядзе рас-казвае аб гэтым так: — Я вывучаю духоўны свет простага грузінскага селяніна, без перабольшвання, усё сваё жыццё. Гавораць, у Махарашві-лі многа дакладна падмечаных уласцівасцей народнага характа-ру. Калі гэта так, дык я паві-

роў Закарыядзе. У ім ёсць не-шта ад знешняй характарысты-кі ролі мастака-самавуна Ніко Пшаванішвілі і ад асаблівасці гуматара селяніна Мінгаа, героя спектакля «Чалавек нараджаец-ца аднойчы». Абдзеве гэтыя ролі былі сыграны Закарыядзе ў шасцідзясяты гады. Тры гады назад на экране з'я-

ГРАНІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА ХАРАКТАРУ

У творчай лабараторыі народнага артыста СССР Сяро ЗАКАРЫЯДЗЕ

нен сказаць, што трэба было прэфільтраваць і апрацаваць дзесяць тысяч дакладных жыц-цёвых назіранняў для таго, каб пачынаецца з іх трапілі на эк-ран...

У характара Георгія Маха-рашвілі ўвайшлі і некаторыя да-кладныя дэталі, якія прайшлі праз творчую лабараторыю майстра, ужо знойдзеныя і ад-крытыя ім для сцэны і экрану. У Акадэмічным драматычным тэатры, які носіць імя Шота Руставелі, Закарыядзе сыграў больш 30 роліў. І грузінскі гля-дач, зора знаёмы з творчасцю гэтага выдатнага акцёра, можа знайсці ў Георгі Махарашвілі пэўныя знаёмыя рысы на сцэніч-ных вобразах тэатральных ге-

роў яшчэ адзін герой Закары-ядзе — Алмасхан у кінадраме рэжысёра Сіко Далідзе «Сустрэ-ча з мінулым». Фільм пра пе-ршыя дзень гадоў Савецкай улады ў грузінскай вёсцы. Ал-масхан — селскі багач, ку-лак-драпежнік, які хаваецца ў сваёй барозе, чакаючы лепшых дзён, жыццё надзеяў, што новая ўлада ў вёсцы прытрымаецца на-доўга... Закарыядзе малое сваё-го героя чалавечам па-свойму тэнаватым, кемлівым і хіт-рым... Ён усё — як налятае струна: каб не сарвацца, не вы-даць сабе, вытрымаць, выжыць. Жорстка і ўладарны, які не ве-дае пераходку свайм страхам і жаданнем, ён дэманструе сваю панорнасць. Закарыядзе паказ-

вае, як цяжка яна даецца Ал-масхану. У вачах Закарыядзе — Алмасхана гарыць поўная ня-высілі і пагарды за «галадран-цаў» аднавожыкоў, якіх ён вымушаны карміць у вёсцы і спагадо сына. І вяселле ён жэ-і Сын яго жонкіша на батрачні. У другі час прагналі б дзеўку з двара — і справе канец. А за-раз Алмасхан пайшоў на нечу-ванае прыніжэнне. Управу сы-на жонкіша, каб не гавяліў на-род, і наладзіў багатае вяселле.

Ідзе час, а новая ўлада ма-інае, набірае сілу. Алмасхан усё дзейны стрымліваць сабе. Вал-каля адоўжы, якую ён накіраў у сабе, павіна даць эмацыяналь-ны выбух. Пагарда і нявысілі, жорсткасць і боль у шырокіх ад-крытых вачах Закарыядзе, у ледзь прыкметнай, скупой і іра-нічнай усмешцы і ў прамым, які удар, пошрыку. Паступова пані-ае яго горда ўзлата галава, згінаецца не па гадах стройны стан...

Акцёр разуменьні і назіральных, Закарыядзе, як мне здаецца, вельмі дакладна схваліў сут-насць канфлікту. Ён узяў свай-го героя да спраўды трагедый-ных выпышль. У яго трактоўку трагедыя Алмасхана — гэта трагедыя чалавеча разумнага, моцнага, які ў сілу сацыяльных умоў трапіў у дарэвалюцыйнай Грузіі ў такое становішча, калі асабісты дабрабыт можа тры-мацца толькі на няшчасці дру-гіх. Некалі яшчэ змолду ён стаў перад неабходнасцю выба-ру і выбраў яго.

У фінальнай сцэне фільма, калі Алмасхан гіне ў падпале-ным ім доме, ратуючы ўнука, Закарыядзе нечакана павароч-вае свайго героя новай гранню, паказваючы, якім мо быць гэты чалавек, калі б вялікі зарад, які

ён нясе ў сабе, быў станоўчым, Мітусліва, нібы затваны звер, Алмасхан прыжымімі рукамі падлаўвае свой дом, каб ён не дастаўся калгаснаму ўрабніку. Закончыўшы сваю брудную справу, збігае ўніз па лесвіцы і ў поўлі і дзіме зважвае ў ак-не спалоханы тварнык свайго ўнука. Адным скачком Алмас-хан дасягае пакоя. Ударам бо-та выбывае дзверы, якія ўжо загар-ліся, і кідаецца да дзішкі.

Алмасхан — Закарыядзе ста-іць, прышчынушы да сабе дзіш-кі, і вочы яго паступова святлеюць, выпрамяляюцца сагнутыя плечы. Яго герой змагаецца з агнём, змагаецца за жыццё дзішкі, ні-бы ў першы раз за сабе доўгія гады адчуў у сабе чалавечнага чалавека.

Толькі што Сяро Закарыядзе завяршыў сваю новую работу ў кінематографіе. Ён знаёмы ў ролі старога Левава ў фільме «Не га-рун», які рэжысёр Георгій Да-нелі стварыў па матывах нігі французскага пісьменніка міну-лага стагоддзя Клода Тьльве «Мой дзядзька Беніямін». У гэ-тай карціне героі рамана пера-сяліліся ў дарэвалюцыйную Грузію, у глухі, правільныя вора-дскі Створаны Закарыядзе габод Левава, вясёллі і сумны адначасова, — яшчэ адна грань нацыянальнага характара ў ге-роі экранных і сцэнічных пер-сонажаў.

Сяро Закарыядзе — акцёр, які ведае, што такое глыбіня і праўда характара і які няе па-стаўку асэнсаванага. У ім зародзіўся ўсё прыгожы не-звычайны талент, і тое, што да-сягаецца партыі, удумлівай, шматгадовай працай, — са-праўднае майстэрства.

Кора ЦЭРЭТЭЛІ. (АДН).

МАСКОЎСКИ ДОМ ПУШКИНА АДКРЫВАЕ СЕЗОН

У Маскоўскім музеі А. С. Пушкіна адкрывае новы сезон. Тут ад-былося першае адкрыццё навуко-вае паслядзіннае савецкі пушкі-ніст прафесар Сяро Бондзі пра-чытаў доклад аб вершы Пушкіна «Помнік».

Якія ж вечары, доклады, кан-цэрты намагае музей на сезон 1969—1970 года? Будзе працягнута традыцыя вус-ных расказаў аб найбольш цікавых экспанатах музея. Абудуцца ве-чары, прысвечаныя адрастам пуш-кінскай лірыкі: Елізаветы Вер-савіч, Марыі Рэўскай, сёстраў Ушакіных, Аляксандры Смірно-вай-Росет.

Цікавай аб'екта быць музычна-паэтычна кампазіцыя «Руская пе-эзія і старадаўні раманс». Вершы Пушкіна, Баратынскага, Цючэва прычытае артыст Малаго тэатра Аркады Смірноў. У кампазіцыі прагучаць унікальныя запісы ста-радаўніх рамансаў у выкананні Надзежды Абухавай.

У планах маскоўскага дома Пушкіна — вечар «Архітэктура і ан-самблі Пецярбурга ў гравірах пушкінскага часу, на якім будуць выкананы вершы Пушкіна і музы-ка пушкінскага часу, паказаны ды-ялогі з адрастамем старога Пецярбурга.

Супрацоўнікі музея намоцілі прэсвіці кінавечар, прысвечаны «Пікавай вяселі рэжысёра Яаква Пратазэнева, лепшаму дарэвалю-цыйнаму фільму на пушкінскі сю-жэт з выдатным акцёрам нямога кіно Іванам Мазжухіным у галоў-най ролі.

На адкрытых навуковых пра-сідзінках з новымі работамі пра Пушкіна выступіць відны пушкі-ніст Масквы. Адно з навуко-вых паслядзіннаў музей маркуе прэсвіцы пушкінскаму нумару альманаха «Праметэй».

У лістападзе пачнецца цыкл ве-чараў, прысвечаных стагоддзю з дня нараджэння У. І. Леніна. З лі-тэратурна-дакументальнай кампа-зіцыяй «Мемуары ўголас» выступі-ць заслужаны артыст Грузінскай ССР Іван Русінаў. Кампазіцыя складзена з успамінаў, прысвечан-ных саратнікам Ільіча — Феліку Дзяржынскаму, Яаква Сярдлову, Анатолію Луначарскаму і іншым.

Святлана АЗЧЫНІКАВА, старэйшы навуковы супрацоў-нік музея А. С. Пушкіна, (АДН).

У ВОСЕНЬ 1961 года на вуліцы Везерштрэсэ, № 213, у заходнебер-лінскім раёне Нойкельні ад-крылася новае турыстычнае бюро. На шыльдзе яго называ-лася каротка «Ф.Ф.», а ў адпаведных заходнеберлін-скіх рэстарах уласнікам бю-ро значыўся нейкі доктар Ф. Федэрна. Памініце, дзе «з'я-ўляўся адначасова і прыватнай кватэрай яго ўласніку.

Калі б хто бліжэй зацікавіў-ся дзейнасцю новага бюро, ён, напэўна, быў бы ўражаны ней-кімі дзіўнымі асаблівасцямі. У будынку на Везерштрэсэ не заўважалася звычайнага для за-ходнеберлінскіх турыстычных арганізацый ажураванне, ішчы ра некалькі дзён, а часам і тыдня тут наогул не з'яўляла-ся ніводнага наведвальніка. Але былі дні, калі перад будынкам з шыльдаю «Ф.Ф.» спынілася аўтобусы і легавыя аўтамабілі з нумарнымі знакамі заходне-берлінскіх краін, пераважна — Га-ланды. Пры гэтым турыстаў пасля кароткага прыпынку на Везер-штрэсэ, адпраўляліся ў дмакраты-чны Берлін, Германскую Дэ-макратычную Рэспубліку.

Толькі значна пазней высвет-лілася, што ні «самы справе ўяўляе сабой «Турыстычнае бю-ро «Ф.Ф.». Але гэта ўжо здары-лася пасля пэўных падзей у ГДР, а таксама ў Галанды, да-лей.

Самыя поўныя звесткі пра доктара Ф. Федэрна і яго «Ф.Ф.» канцэнтравалі зусім у тых заходнеберлінскіх ус-тановах, якія займаюцца туры-стычнымі бюро і канторамі. Та-кая звесткі папярэдне зберагалі-ся ў Пулаху, наблізу Мюнхена, у так званым «БНД», гэта зна-чыць «бонская разведвальная служба», і ў амерыканскай раз-ведвальнай штаб-кватэры, што на вуліцы Падбельскале, 9. Калі справа датычыць шпёнскіх або дыверсійных дзея-нняў супраць ГДР, бонская БНД і амерыканскае ЦРУ згур-тоўваюцца і выкарыстоўваюць адны і тых жа агентаў, разам робяць сваю чорную справу.

Разведвальны цэнтр на Па-дбельскале, 9 займаўся арга-нізацыяй псеўдатурыстычна-га бюро з шыльдаю «Ф.Ф.». Афіцыйна гаспадар гэтага бюро Ф. Федэрна быў толькі па-стаўнай асобай. За ім стаялі два бывалыя агенты амерыканскай і бонскай разведкі — Вольфганг Лефлер з шпёнскай клічкы «Мюлер» і Горст Давід з кліч-ка «Войтэк». Па даручэнню «Р-9», які зашыфравана назы-ваўся цэнтр на Падбельскале, гэтыя двое і арганізавалі бюро «Ф.Ф.» і кіравалі яго зусім не турыстычнымі справамі.

Пасля таго, як 13 жніўня 1961 года ўлады ГДР умацавалі свае граніцы з Заходнім Бер-лінам, стварыўшы гэтым знач-ны перашкоды на шляху шпён-наў і дыверсантаў, амерыкан-

На той бок ЗА ШЫЛЬДАЮ «Ф.Ф.»

скай і заходнеамерыканскай развед-кі пачалі шукаць іншыя шляхі пранікнення на тэрыторыю Гер-манскай Дэмакратычнай Рэ-спублікі. Яны прыбылі і да та-каго спосабу, які міжнародны турызм.

Па даручэнні «Р-9» (пазней гэту справу ўзяў на сябе другі агентурны цэнтр у Заходнім Берліне — «Х-100») Лефлер з Давідам заніўся засылкай агентаў у Германскую Дэмакратычную Рэспубліку, маскірую-чы іх пад нявінных «турыстаў» і карыстаючыся шыльдаю «Ф.Ф.». Аднак органы дзяр-жаўнай бяспекі ГДР вельмі хутка выкрылі гэтых «турыс-таў» ужо ў 1962—1963 гадах некалькі з іх былі адоўлены на месцы злчынства.

Ратуючы кантору «доктара» Федэрна ад дзейных небяспеч-ных прываду, амерыканская і бонская разведкі тым часам зарганілі ў дзейнасць. А пачы-лі імяны Лефлера і Давіда з'я-віліся на старонках прэсы, гэтыя агентаў на нейкі час забралі з Заходняга Берліна.

Прыбыло колкі гадоў, і на Везерштрэсэ, у Заходнім Берлі-не, зноў з'явілася шыльда «Ф.Ф.», а з ёю — Лефлер з Да-відам.

Што сляды ад «Ф.Ф.» вядуць аж у Галанды, стала вядома ў пачатку сьветлага года, калі га-ландскі суд у Дэмакратычным Берліне разглядаў справу га-ландскага грамадзяніна Губер-туса Бойгеля, які тайна вывозіў людзей пераз граніцу ГДР у Заходні Берлін. Цікава выкры-лі на папярэдням следстве і на самім судовым працэсе, гэты Бойгель расказаў такое, пасля чаго ўжо не заставалася ніяка-га сумнення адносна «турыстыч-най» дзейнасці зграі Лефлера — Давіда — Ферона з іхнім «Ф.Ф.».

Выявілася, што філіял гэтага шпёнскага бюро быў адкрыты ў Амстэрдаме. Тут яго ўзначаліў нейкі Ян Гуівенаар, былы кар-нік, які ўжо не раз стаў перад га-ландскім судом. Які удзельнік банды Лефлера, Гуівенаар так-сама займаўся «турыстычным» промыслам. Дзейнічаючы ад імя заходнеберлінскага бюро «Ф.Ф.», ён набіраў групы мала-дых галяндцаў, якія хацелі па-бываць у Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы. Ненаторы з іх Гуівенаар са сваім памочні-кам Керкгофам проста абдура-валі некаторых спакушалі вялі-кімі грашыма.

Рабілася ўсё гэта так. Калі галяндцы турысты прывязалі ў Заходні Берлін, іхнія пашпарты трапілі ў рукі Лефлера і яго памочнікаў. На пашпартах з'яўляліся іншыя фатаграфіі, і ўжо зусім іншыя людзі пад га-ландскімі імямі пераходзілі граніцу ГДР і вярталіся назад. А потым і сапраўдныя гаспадары гэтых пашпартаў падарожні-чалі па Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы, бо ГДР шырока расчыняе свае дзверы перад турыстамі з розных кра-ін. Але псеўдатурыстаў, аген-таў імперыялістычных разведкаў у ГДР чынае прывал. Гэта здарылася з Бойгелем, які спрабаваў вывозіць людзей

з ГДР з дапамогай сфальсіфіка-ваных галяндскіх пашпартаў. Адкрыццё зроблена на су-дзе ў Дэмакратычным Берліне, выкінула ў Галанды буйную рэакцыю грамадскасці, з'явіліся прычыны вялікага скандалу. Амстэрдамская пракуратура арыштавала Яна Гуівенаара і яго памочніка Керкгофа, адда-ла іх пад суд. Спачатку ў га-ландскай судовай практыцы было сфармулявана абвінавач-ванне: «Парушэнне пашпартных законаў Галанды са шкодаю для сацыялістычных краін». Больш таго, кіраўнік амстэр-дамскага суда Г. да Коста ў час разгляду справы назваў імяны Лефлера і Давіда, прычым Ле-флера ён называў «адным з функцыянераў партыі ХДС».

Выкрыццё, зробленае на су-дзе, выкінула немалы перапа-лох ва ўраваках колах Га-ланды. Заглушыць справу ўжо не-льга было, вельмі ж яна стала вядомай. Пра гэта пісала прэса, нават у парламенце група дэле-гатаў рыхтавала адпаведнае за-пытанне.

Аднак, бяспрэчна, найбольш уражанне ў колах саюзні-каў Галанды на НАТО зрабіў прысуд амстэрдамскага суда. У ім была асуджана шпёнска-дыверсійная сацыялістычных краін. Абсалюта падсудны атрымаў — Гуівенаар — восем месяцаў, а Керкгоф — чатыры месці турэмнага зняволення.

А як на аднеслі да гэтай скандальнай гісторыі ў самім Заходнім Берліне? Што адбы-лося з Лефлерам і яго памочні-камі? Шчыра калі пракуратура Амстэрдама вяла следства па справе Гуівенаара і Керкгофа, у Заходні Берлін прыбыў памісар галяндскай паліцыі Пётэрс. Ён быў упавунаваны правесці ад-паведнае расследаванне па гэ-тай справе, сабраць сямія-такія матэрыялы, дапытаць поўных асоб. Аднак месца Пётэрс не меў паспеха. Проста заходне-берлінскія ўлады замест дапа-могі штучна стваралі для памі-сара галяндскай паліцыі ўсяля-кія цяжкасці і перашкоды. Па-ліцый-прэзідэнт Заходняга Бер-ліна Гюбнер вельмі нехавот-на размаўляў з Пётэрсам. Раптам выявілася, што ён і ця-лі паліцыйскі апарат Заходняга Берліна «не могуць знайсці» Лефлера, з якім Пётэрс павінен быў абавязкова ўбачыцца. На-ват «доктар» Федэрна «тэрміно-ва выехаў» і, як звычайна, «у невідомым кірунку».

Так і вярнуўся Пётэрс да-мою ні з чым, хоць на судзе вы-явілася, што і сабраныя звест-каці цалкам хапае, каб склаці пэўнае ўяўленне пра Лефлера з яго жонкай, і пра некаторыя асобы, якія пачуюць у Заход-нім Берліне.

Пасля суда над Бойгелем Ге-неральная пракуратура ГДР вы-слала ўсе апавадзеныя матэры-ялы пракуратуры Заходняга Берліна і хацела паклісці на-ноч злучанай дзейнасці хейры Лефлера Дык з Заходняга Бер-ліна не прышоў нават адказу. Лефлер «выбыў» у «невядомым кірунку», таксама «выбылі» ад-сюль і Давід з Федэрнам.

Часопіс «Весвіт» № 10.

Гэтымі днямі ў Мінску, у малюнічым кутку парку імя Чалосініцаў адкрыўся но-вы Палац танца — перадмісц-нымі ладарунак дзяржавы моладзі Мінска. Над праектам працавалі разанскі і беларускі дойдцы. У новым палацы размешчана са-мал дасканалая танцавальная зала плошчай 400 квадратных метраў, упрыгожаная малюнічым панэ-Баларускага мастака Антона Ва-ла-товіча. Побач з залай — утульны нафетарый на 70—80 месц, прас-торны хол адпачынку, дзе можна пачытаць газеты, згуляць у шах-маты і шашні, адпачыць паміж танцамі і г. д. У танцавальнай зале будуць пра-водзіцца малодзёжныя балі, танца-вальныя конкурсы, навагоднія вэ-ліч, вечары адпачынку. Тут жа бу-дуць працаваць школа сучаснага танца.

Фота Ул. КРУКА.

Аўтар, 11 лістапада 1969 года.

Галоўны рэдактар Л. Я. ПРОКША. Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, В. М. АПАДА, А. С. БАЖКО (намеснік галоўнага рэдактара), Б. І. БУРЯН, А. І. БУТАКОУ, А. С. ГРАЧАНКАУ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, І. М. ДАБРАЛЮБАУ, В. В. ІВАШЫН, А. С. КАЗЛОУС, П. М. МАКАЛ, У. Л. МЕХАУ (адказны сакратар), Р. К. САБАЛЕНКА, І. А. САНКОВА, М. Г. ТАКЧОУ, Ю. М. ЧУРКО, Р. П. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўтар і лятноў

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: г. Мінск, вул. Захарва, 19. Тэлефоны: прыёмнай асадыні — 3-24-61, на-месніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара — 3-44-04, аддзела літаратуры — 3-21-53, аддзела тэатра, кіно, музыкі — 3-24-62, аддзела вышлелчага мастацтва, архі-тэктуры, вытворчых заняткаў — 3-24-62, аддзела публіцыстыкі — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, аддзела інфармацыі — 3-44-04, выдвецтва — 3-25-19, бухгалтэрыі — 5-25-87.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і праўлення Саюза пісьмателёў БССР Мінск. Індэкс 63856 Друкарня выдвецтва ЦК КП Беларусі. АТ 19036